

Litt historie om Elvira og Johannes

Elvira ble født i Tomter i Østfold den 24 april 1910, foreldre var Hilda og Hilmar Sandaker

Hun vokste opp med 7 søsken og hadde en fin oppvekst i Tomter. Bestefar Hilmar var Skredder og bestemor Hilda var håndsyerske, så begge to var opptatt på "skredderverkstedet". Huset deres var lite på 2 etasjer, men 2 etasje var "skredderverkstedet". Huset lå ned til Hobøelva, så hver vår ved snøsmeltingen gikk elva over sine bredder så vannet sto helt opp til huset. Ettersom Elvira var den eldste var det naturlig at hunhjelp til med små søsken etter hvert. Hun gikk på Tomter skole, og hun var skoleflink.

Slik det var den gangen måtte barna ut i arbeid etter konfirmasjonen.

Hun reiste til Oslo da hun var 16-17 år, hun kom da til Økern og ble butikkdame hos fru Netteblat som hadde kolonialbutikk i Økernveien 142. Det var mange av Gutta på krysset som hadde et godt øye til den nye bak disken , men det ble Johannes som fikk henne til slutt og som ble vår far.

Johannes ble født 22 januar 1903 i Borge Fredrikstad, han kom flyttende til Oslo i 1921 sammen med bestefar Anders og bestemor Marie og 8 søsken. Anders og far Johannes som da var 18 år hadde fått arbeid på Oslo trelastkompani i Ulvenveien. De fikk leilighet i Risløkkveien 22 som var arbeiderbolig for trelastkompaniet.

Slik startet vår familie.

Elvira og Johannes giftet seg 23 desember 1928 i Hobøl kirke i Østfold, og da hadde far fått jobb på et trelastfirma i Lillestrøm, der fikk de også leilighet i Gjerdrumsgata hos fam. Viken, I januar 1929 fikk de sin første sønn, Arvid som ble født 7 januar, mendet var 2 mnd fortidlig. Det er blitt fortalt at ha ble pakket inn i bomull og lagt i en skoese, han var viljesterk og levde opp som oss andre. Bestemor Marie likt ikke at de bodde så langt fra dem så iløpet av 1929 flyttet de fra Lillestrøm til en hytte i Risløkkveien 21, men den hytta var ikke bra å bo i med et lite barn, den var dårlig isolert så det ble en kald vinter i 1929-30. Vi er ikke sikre på når far kjøpte sin første lastebil, men det må ha vært i 1930-31 da begynte ha å kjøre for trelastkompaniet

I 1930 fikk de leilighet i Økernveien 110 hos

fam Marthinsen. De hadde 3 sønner Christoffer, Erling og Leif

Når våren kom i 1930 ble Else-Marie født den 5 mai, hos Marthinsen var det en stor gårds plass hvor Arvid og etterhvert Else kunne være ute å leke selv om de var små. Det var også en stor frukt hage med epler og plommer som de hadde glede av også etter at de flyttet. Så ble Henny født den 27 mai 1932, det etterhvert liten plass så de måtte flytte igjen og da var det til Økernveien 140 hos Hansen. Der fikk vi 2 store stuer og kjøkken i 2 etg, der ble Gerd født 7 oktober 1933. Far fikk leie et lager bak huset så han begynte å selge brensel og kjørte rundt til kundene og leverte om kvelden, Dette var jo en fin ekstraintekt for en barnefamilie, far hadde jo annen jobb om dagen, så det ble lange dager. Vi bodde i 2 etg da Astrid ble født den 19 november 1935. Mor var flink til å sy og strikke, til hver jul og 17 mai hadde jentene nye kjoler, hun satt opp langt utover natte for å bli ferdig.

Da vi hadde bodd i 2 etg i noen år så ble leiligheten i 1 etg ledig så da var det vår tur til å få den, da fikk vi større plass 3 rom og kjøkken. Hvilket år vi flyttet ned er litt usikkert, men vi bodde der når fam ble økt til 6 barn, Thor Egil ble født 19 mars 1938 Endelig kom det en gutt etter 4 jenter.

Hverdagene gikk som vanlig, mye lek og moro for oss barna. Arvid og Else-Marie var jo skolebarn, Arvid gikk 2 klasse og Else-Marie i 1, vi følte oss selvfølgelig store. Far hadde fremmede kull og vedsalg, så han var jo mye borte på kvelden for å kjøre ut til kunder. Arvid og Else-Marie var ofte med, de likte seg best når far skulle til Refstad gård for der var det flere barn å leke med.

Mor hadde nok å gjøre med pass og stell av barn og hus, lørdags kveldene var det vortekake med brunost etter at vi hadde badet på kammerset.

Sommerferien gikk som vanlig til Wisur i Fredrikstad, far tok noen dager fri fra kjøringen så mor og barn fikk noen dager på landet. Slik gikk den sommeren. Om høsten begynte Henny også på skolen, så nå var det 3 barn som skulle ut om morgenen i all slags vær. Det var mer moro når snøen kom vi hadde en akebakke på tomta til fru Netterblat, vi akte på gamle bensinskilt for kjelker var det ikke mange som hadde.

Nå nærmet det seg jul, mor bakte og gjorde rent for alt skulle skinne til jul. Så kom julaften da gikk Arvid, Else-Marie og Henny til Østre Aker kirke til julegudstjeneste, da de kom hjem igjen sto det pent pyntet juletre i spisestuen og bordet var dekket med levende lys, det var også noen lys på juletreet så vi måtte være forsiktig. Nå ventet et godt julemåltid med ribbe og surkål med riskrem til dessert, men først leste far juleevangeliet, så ble det gaver til oss alle, som regel var det nyttige ting, det var få som hadde mye å rutte med i de harde 30 åra.

Første juleda etter at vi hadde spist middag var det å pynte seg, vi skulle til bestefar Anders og bestemor Marie til kaffe og feire at onkel Harald hadde fødselsdag, dette var en årlig tradisjon. Romjule var en fin tid med lek og moro i snøen. Så var det nyttårsaften med litt fyrverkeri så var året 1938 over og vi begynte på 1939.

7 Januar var Arvid 10 år og da var det vi som skulle ha juleselskap med tanter onkler og besteforeldre det var alltid hyggelig med besøk av familien.

Sommeren 39 havnet Else-Marie på sykehus, hun ble påkjørt av en bil i Økernkrysset og var på sykehuset i 2 mnd. Når mor og far reiste på ferie med de andre barna var det bestemor og bestefar som besøkte Else på sykehuset hver søndag, da Else kom ut igjen ble hun med bestemor og bestefar på ferie til Fredrikstad.

Høsten 1939 begynte Hitler med jødeforfølgesen og sendte de i fangeleiere, de voksene begynte å bli urolig hvordan dette skulle utvikle seg. Dagvne gikk å krigen raste i Østeuropa og Russland, men det var ikke vi barna tok så tungt for det nærmet seg jo jul. Mor strevet med å sy kjoler til oss jentene og bukser til Arvid og Thor. Da julen kom fikk vi en stor julegave, vi fikk en liten bror Einar født 26 desember så nå fikk Thor en lekekammerat.

Vi gikk inn i et nytt år i uvisshet hva som ville skje, krigen raste rundt i Europa og Norge forberette seg på krig. Det ble opprettet et sivilforsvar, våren gikk og det var en urolig tid, noen begynte å hamstre mat, ellers var vi barna lite opptatt av hva som skjedde. Så kom natten mellom 8 og 9 april, da var en konvoi av tyske båter på vei opp Oslofjorden, først i konvoien var tysklands største og nyeste krigskip "Blucher", men når den nådde Oscarsborg festning ble den beskyttet av kanoner og ble senket noen av tyskerne reddet seg opp på holmer og skjær reste av båten sank soldater og krigsmatriell og der ligger den idag. Far reiste til by for å begynne å arbeide, men han kom snart hjem igjen og så vi måtte evakuere ut av byn. Det ble jo litt panikk for hvor skulle vi reise, det ble bestemt at vi skulle reise til Tomter, med på bilturen tok vi med seg også to andre familier. Da vi kom til bestemor Hilda ble vi tatt gått i mot, Hjørdis, Ottar og Nils søsknene til mor bodde jo fortsatt hjemme så det ble trangt om plassen i den lille stua. Far satte igjen lastebilen i Tomter for at ikke tyskerne skulle ta den og han ville ikke kjøre for dem, han tok toget tilbake til Oslo.

Husker ikke hvor lenge vi var der, men mener vi gikk reiste hjem før skoleferien da var det ganske mange elever på Løren skole for tyskerne hadde tatt Sinsen skole til sykehus samtidig som dr hadde tatt Aker sykehus. Hverdag kom de Røde kors tog forbi oss som skulle til Grefsen stasjon, ellers så merket vi ikke så mye til krigenborstt fra at det gikk flyalarm ganske ofte. Etter hvert ble det mindre mat, så kom rasjoneringskortene, far var "tungarbeider" så han hadde kjøttrasjon på 250 gr en gang i måneden, mor var flink til å drøye maten. For å spe på med litt mere mat fikk vi etter hvert en "villagris" og kaniner. For oss barna gikk dagene med lek og skolegang, vi var nå 4 som gikk på Løren skolen denne høsten, det stundet mot den første jul i krigstid. denne julen fikk vi en fin gave fra bestemor Marie og bestefar Anders på Risløkka, vi fikk elektrisk lys til juletreet, så feiret vi Einars 1 års dag. Så var vi inne i et nytt år og feiret Arvids 12 års dag og høstet juletreet. Vi barna hadde ikke så mange bekymringer som de voksne, vi var bare redde når flyalarmen gikk og vi hørte flydur det var jo mye bombing og eksplosjoner rund om kring.. Far fikk kjøpt tomt i Strømsveien i 1941, og der hadde vi poteter og grønnsaker under resten av krigstiden. Mor var flink med mat så vi gikk aldri sultene vi var jo ni stykker som skulle mettes på det lille vi hadde , men hun klarte dette . I 1942 ble Else lagt inn på sykehuset for blindtarmbetennelse p.g.a. det ble komplikasjoner var hun på sykehuset i 8 uker, mens hun lå der fikk bestefar på Risløkka slag, det var et trist syn å se han ligge der, men han seg igjen han døde i 1946.